

"Rankliuftų žygis"

VI-os sudėtingumo kategorijos kalnų turizmo žygis, praeitas Centriniam Pamyre
2012 metų liepos 23 – rugpjūčio 16 dienomis.

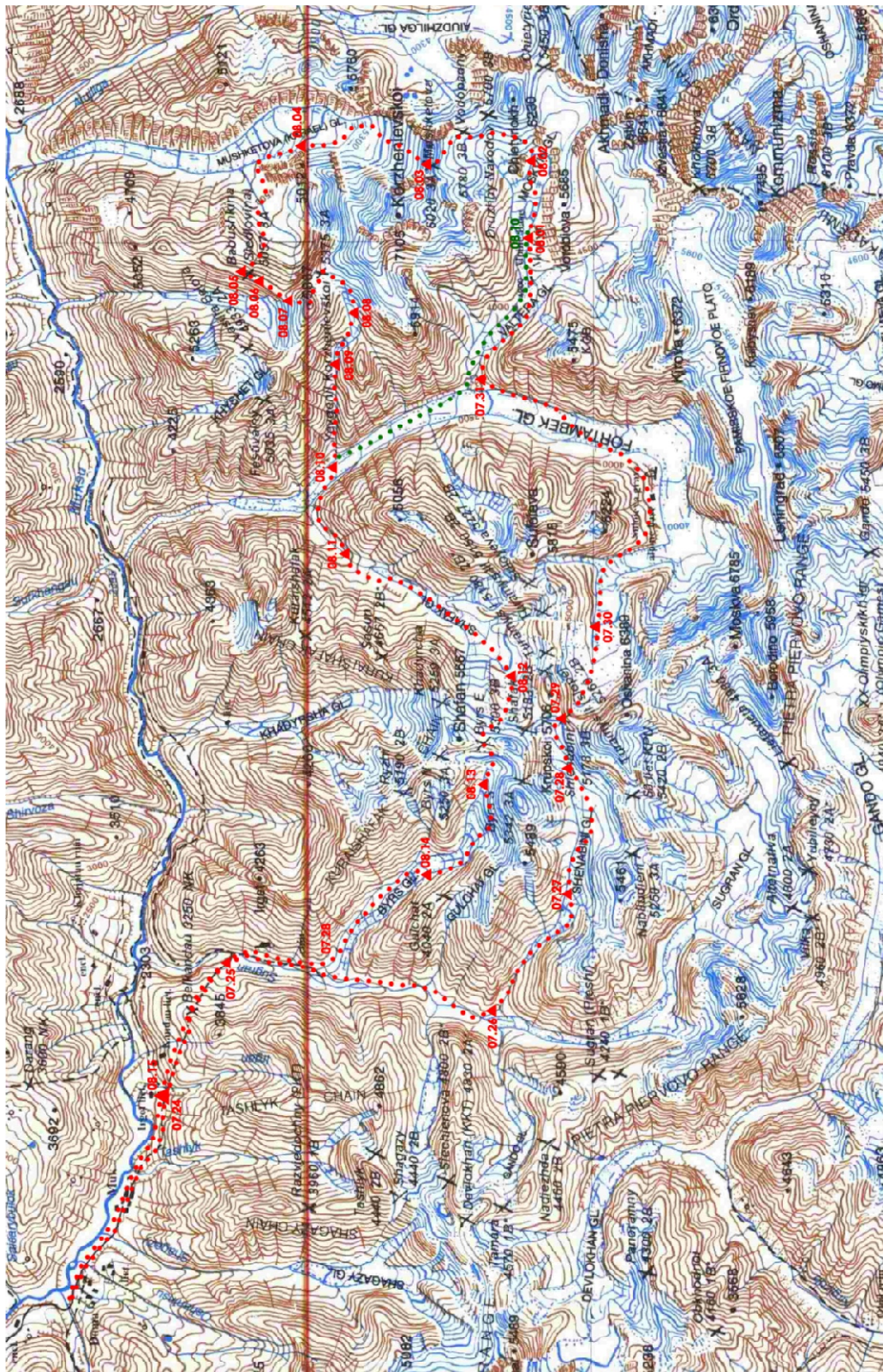
DIENORAŠTIS

Maršrutas:

Muksu upės ir jos intako ištekančio iš Muzgazy ledyno santaka – gyv. Devšar – gyv. Igret – per. Belkandau (n.k., 3330 m) – upė Sugran. – led. Šini-Bini – per. Šini Bini (3B, 5270m) – led. Turamys – led. Fortambek – led. Valtero – Tarptautinė alpinistų stovykla (TAS) Moskino pievelėje – led. Moskino – per. Mušketovo (3A, 6020m) – led. Mušketovo – ryšys (pakilimas per. Babuškina (3A, 5180 m) – virš. Babuškina traversas – nusileidimas per. E. Korženevskojos (3A, 5500 m)) (kartu 3A) – led. E Korženevskojos – led. Fortambek – led. Šafak – per. Rytinė Byrs (3B, 5350 m) – led. Byrs – upė Sugran – per. Belkandau (n.k., 3330 m) – gyv. Igret – gyv. Devšar – Muksu ir Muzgazy upių santaka.

TRAVERSAS 7000

Maršruto schema

Rajono žemėlapis su pažymėtu maršrutu. Užtmetimo paėmimo maršrutas pažymėtas žaliai.

Liepos 24d., I žygio diena, antradienis

Pagaliau atvykom į saulėtąjį Pamyrą! Dvi dienas keliavom iš Dušanbė per Džirgitalį į Muk vėliau Deravšan kaimus.

Iš Vilniaus išvažiavom liepos 21 d. vakare ir ankstyvą 23 d. rytą atvykom į Dušanbė. Visą parą keliavom iki Sank Peterburgo, nuo kurio pasukom į Dušanbė. Visi kiti nagrinėti variantai pasirodė brangesni, nei mūsų pasirinktas maršrutas.

Kai atvykom į Dušanbė, buvo ankstyvas rytas ir dar tamsu. Oro uoste laukėm kol prašvis, o gal laukėm 'Mūsų žaviosios' gidės. Ji atvažiavo po to kai prašvito ir praėjo gal dar viena valanda/. Kad nereikėtų teisintis, ji daug kalbėjo, nors iš tos kalbos nebuvo naudos, išskyrus, kai kalbėdavo apie pinigus, savo pinigus :)

Pirma nuvažiavom į Dušanbė turgų. Pirkom viską, ko dar neturėjom pasiėmę 23 dienų žygiui. Aš nupirkau ir lauktuves, pora kilogramų džiovintų vaisių. Žinau, važiuojam su Donatu į žygį, tad grįžtant iš žygio laiko greičiausiai neturėsime, kad tik į lėktuvą suspėti. Kainos Dušanbėje pasirodė gana aukštos, lyginant su lietuviškomis. Ko trūko, tą ir nusipirkom, išskyrus miegą. Juo niekas neprekiavo :)

Paskui produktus ir asmeninius daiktus svėrėm, krovėm, pakavom, rūšiavom. Pavyzdžiui, iš makaronų 10 maišeliu, padariau 12 maišelių ir vieną pusę maišelio. Tą pusę reikėjo palikti-išmesti nes tie gal 200g makaronų buvo virš normos!

Tada atvažiavo mašina, susikrovėm kuprines. Maišus, kurių nugabenimu iki MAL'o turėjo pasirūpinti ponias už solidų 3 EUR/kg atlygį, turėjom surasti kur pasverti ir kam palikti. Kai tą padarėm, turėjom kažkokiam keistam ponui atiduoti už kelionę suderėtus 650 EUR, nes mūsų ponias neturėjo laiko mus išlydėti..

Galų gale, gal apie 15 val. išvažiavom link Muk kaimo. Tiesą tą kaimą pasiekėm tik sekančios dienos vakare. Mums baigiant atvažiuoti į Džirgitalį, gavo pirmą siurprizą, vairuotojas pranešė, kad Džirgitalyje turėsime nakvoti nes jis naktį nevažiuos kažkur toliau. Įsikūrėm ir nakvojome šalia rusų alpinistų. Jie jau keturias dienas laukia malūnsparnio. Mes juos nudžiuginom savo atvykimu, vėliau nuliūdinom, nes nežadėjome laukti malūnsparnio, o sekančią dieną planavome važiuoti toliau, vėliau keliauti pėsčiomis. Vakare 3-4 rusai (jų viso buvo gal 17 žmonių) pakvietė prie jų kompanijos prisijungti pabendrauti ir išgerti.. Tačiau, mes labiau norėjome atsigulti ir nors kiek pamiegooti. Lyg ir nesusipykom, jie mus suprato ir patys nuėjo ilsėtis.

Nuo ankstyvo ryto prasidėjo naujos istorijos. Vairuotojas atsikėlė labai anksti, buvo tomis dienomis Musulmonams - Ramazanas, tad, jis galėjo pavalgyti kol dar nepatekėjo saulė. Pavalgęs nusprendė, kad mum irgi laikas keltis.. Kai mus prikėlė, vairuotojas pranešė, kad mes toliau važiuosime su kita mašina. Dėl kainos jiedu vairuotojai patys susitarė, o mums nereikės rūpintis ir papildomai mokėti. Mes nusprendėm, kad turime susisiekti su žaviąja mūsų gide, kuri liko Dušanbėje. Donatas paskambino ponias Rano (toks buvo gidės vardas), po ilgo su ja pokalbio niekas nepasikeitė. Toliau už Džirgitalio kelias prastas ir turime važiuoti su rimtesne mašina, keturračiu.

Kai baigėsi derybos ir aiškinimaisi, mus čia atvežęs vairuotojas išvažiavo į Dušanbė..

Tada prisistatė - eigulys! Su juo pakalbėjus gal 30 min, atėjo dar ir antras eigulys. Mūsų vyram pasižadėjau su vietiniais atstovais pabendrauti, tai ir kalbėjau apie orą, apie bulves, apie Tadžikiją ir apie Lietuvą ir dar apie kažką ir apie nieką.. Reikalas buvo labai paprastas, jie iš mūsų tikėjosi paimti po 10 SOMON už dieną vienam žmogui (10 SOM=3 \$). Būgtai tai buvo mokestis už leidimą į

Nacionalinį parką. O kur yra tas jų Nacionalinis parkas, jie negalėjo išaiškinti, žemėlapyje jie neturėjo, tai parodyti nebuvo ant ko.. Vienas jų buvo lyg ir viršesnis. Jis tada daugiausia su manimi kalbėjom, skambino į Dušanbė, bet nesupratau nei kam, nei apie ką kalbėjo.. Tad su manimi ir su 'savo viršininkais' pakalbėję gal dar apie vieną vieną valandą, jie pareiškė, kad jie turi skubėti į SUSIRINKIMĄ!!! Pažadėjo susirinkimui pasibaigus sugrįžti :) tačiau, mes papusryčiavom, susikrovėm savo daiktus į naują transportą ir išvažiavom į pasieniečių bazę. Ten nuvykus vėl turėjom kalbėti apie tą patį ir apie nieko tik su kitais jau valdžios atstovais. Gal po valandos pliuropi baigėm, mat Donatas sutvarkė leidimus į pasienio zoną, užregistravo mūsų žygį. Tad galėjom važiuoti gal į Muk, o gal ir toliau.

Tai mes ir išskubėjom, nes jau buvo netoli pietų. Pavažiavom asfaltuotu keliu gal apie vieną valandą ir sustojom - vyko kelio darbai! du traktoriai nukasinėjo kalno šlaitą. Vienas traktorius iš viršaus stūmė akmenis ant kelio, kitas nuo kelio stūmė į pakalnę. Ten stovėjom gal apie dvi valandas. Per tą laiką, spėjau susirasti kuprinėje sniegžengius, viename jų pora siūlių persiuvau, o kitam vienos siūlės persiūti nespėjau. Leido toliau važiuoti!

Važiavom toliau gal dar apie vieną valandą, iki privažiavom paplautą didelį tiltą per upę. Čia mus iškraustė iš mašinos. Nuo čia pradėjom savo žygį, čia po 23 parų ir baigėm. Nuo čia iki Deravšan kaimo pėdinom gal apie 2 val. Kaime mus užkalbino kaimiečiai. Sustojom gal pusvalandį pakalbėjom. Paėjus tik už kaimo, pasieniečių užkarda. Ir ten sustojom pakalbėti. Prie užkardos stovėjom gal 1-2 valandas, kol saulėtame Pamyre pradėjo lyti.. Pasieniečiai pranešė, kad jau lyja ne pirmą dieną. Mums palengvėjo nes gal ir ne dėl to, bet mes galėjom eiti. O tai reiškė - žygis prasideda, bent tada taip atrodė..

Nuotrauka 1. Nepravažiuojamas tiltas per vieną iš Muk upės intakų.

Per lietu keliuku nupėdinom iki pirmojo kaimo-vasarvietės, kuris buvo apleistas ir žmonių nebegyvenamas. Persikėlėm per upę. Kitame krante buvo kaimas Belkando (?). Netoli pačio kraštinio kaimo namo apsistojome nakvoti. Kol statėme palapinę, prie mūsų prisistatė eigulys!!! Jam irgi geranoriškai papasakojau jau ne kartą per šiandien dieną pasakotas istorijas, pasiteiravau klausimų, į kuriuos jau girdėjau skirtingus atsakymus ir nuomones.. Buvom sulyti, nevalgę, pavalgę ir kalbėti apie šį bei tą neturėjau didelio noro. Tačiau, eigulys buvo suinteresuotas paimti parko mokestį, grynais pinigais apie 60\$ nuo kiekvieno iš mūsų! "Per tą laiką kiek lankausi Tadžikijoje ir kiek pažystu tadžikus, jie tapo bukesni ir naglesni, ypač tie, valdžią imituojantys" - taip pagalvojau, kai eigulys negavęs iš mūsų pinigų, nupėdino per šlapią žolę namo.

Tačiau, mums bevalgant vakarienę, iš šalia esančio namo vaikai atnešė mums du dubenėlius. Didesnis jų buvo pilnas surūgusio pieno (airano), o mažesnis - sviesto. Pagaliau - sveika Tadžikija! Labas saulėtasis Pamyre! Mes atvykom! Pasirodo, eiliniai tadžikai yra tokie patys, mieli ir svetingi.

Irmantas

Liepos 25d., II žygio diena, trečiadienis

Šiandien mes pagaliau išėjom į kalnus ir jokie oficialūs ir neoficialūs pinigų lupikautojai nebe norės pasišnekučiuoti bent jau iki MAL`o. Gal Irmantas ar Donatas pasipasakos kaip jiems sekės eiguliui dantis užkalbinėt ir kurt istorijas kaip mes neisim į jo nacionalinį parką, kurio ribų nei jis pats, nei turbūt niekas kitas nežino.

Nuotrauka 2. Pakeliui į Belkandau perėją. Žvilgsnis į Sugran upės slėnį.

Ėjom jau nebe keliu tarp kaimų, o kalnų takeliu - net žemėlapy pažymėtas. Nors matyt ne turistai bus kadaise pramynę, o vietiniai gyventojai. Šalia vieny šiąnakt nakvojom, o kitų trobesius radom beveik ant perėjos. Gano jie gyvulius kaip ir visur kalnuose ir pavaišino iš vakaro airanu bei

sviestu. Geras buvo airanas. Šiandien man vis dar tebesitęsia lengvos formos kontroliuojama tryda, bet jau matau jos užkietėjimą. Ir šiaip vieną kartą persirgus tryda daugiau nebesergi. Imunitetas čia vadinasi.

Per dieną pakilom ~900m, nusileidom ~700m ir praėjom n/k perėją. Jaučias, kad kažko prikrovėm į kuprines. Vakarop pradeda jaustis nuovargis. Jaučias, kad ir oro čia mažiau. Bandžiau pabėgiot į kalniuką 3300m aukšty, tai viskas greitai baigėsi pridusimu. Nieko, žygio pabaigoj tokiam aukšty bus smagu smagu, šilta, žalia, kvepia..iki tol dar daug ko bus. Šiaip kompanija mūsų šauni. Patinka man tie linksmi kolegos. Per pietus praktiškai taip ir nenustojom juoktis. Tikiuosi taip bus ir toliau. Čia turbūt viskas dėl to, kad maistas kol kas tenkina visus gurmanus.

Turim laužą! Ta proga einu įj gesint ir miegot, visi jau šnarpščia. Labanakt,

Laurynai

Liepos 26d., III žygio diena, ketvirtadienis

Atsikėlėm penktadienį (27 d.) visiškai neišsimiegoję, nepailsėję. Naktį sapnavau, kad Tadžikai padarė keltuvą iki Šini-Bini ledyno ir čia prikėlė daugybę turistų.. Bandau jiems paaiškinti, kad kai tuoj tuoj mes išeisim, tai tada jie ir galės atvesti turistus, bet niekas negirdi manęs... Atsibudęs pagalvojau, kad turistams keltuvo iki Šini-Bini ledyno dar ilgai reiks palaukti. Persipynė Alpės ir Tadžikija mano galvoje..

Ketvirtadienio rytas nušvito kaip ir dieną prieš, gero oro nežadėjo. Susikrovėm savo mantą ir išėjom apie 7 val. Link tilto per upę Sugran. Tiltas buvo per gilų, gal 50 m gylio kanjoną. Padarytas iš supintų šakų ir žvyro buvo panašus į Morajos kelią iš kino filmo Žiedų valdovas. Čia nusifotkinom ir patraukėm žoliniais šlaitais į 'viršų'.

Nuotrauka 3. Tiltas virš Sugran upės kanjono.

Pradėjom kilti gal nuo 2 km lygio. Pradžioje užlipome ant terasos, kur radom vandens ir žalias pievas. Vėliau mažai žiūrimu taku per pievas priėjom nudrėbtą iš molio ir apleistą namelį, panašų į vasarnamį. Žmonių nebuvo, bet ten yra vanduo, vietos nakvynei ir pavėsis nuo medžių. Čia nesustojom, judėjom link ledyno Birs. Nuo namelio matėsi geras takelis per pievas, praėjom arčias ir pasiekėm ledyną, kuris buvo pilnai užgriozdinęs Sugran upę. Lengvai persikėlėm per Birs upę ir sustojom. Donatas ėmė svarstyti, kurią perėję pasirinkti, kilti Birs ledynu į aukštupį ar geriau eiti iki Šini-Bini ledyno ir juo iki to paties pavadinimo perėjos. Gal po valandos nusprendė, eisim antru keli, kurį iš karto ir buvo suplanavęs. Mes juk neieškom lengvų kelių. Praėjom ledyną Birs ir sustojom pietauti. Saulė, užuovėja. - smagu. Bet net nebaigus pietauti - prasidėjo.. pradėjo lyti ☺ Lijo gal iki ketvirtos valandos, o gal ilgiau, bet lietus eiti netrukdė, buvo smagu. Kai pasiekėm ledyną Sugran, tai nustebom. Žemėlapyje pavaizduota kita ledyno vieta nei tikrovėje radom, ledynas buvo pasislinkęs bent 2-3 km į žemupį. Kai užlipom ant ledyno iš karto dar galvojom, kad jau priėjom Šini-Bini ledynas šalia, tačiau, deja. Užlipus ant Sugran pradėjom juo klaidžioti nors visą laiką po truputį slinkom į viršų. Dar ir lyti nustojo. Pamačius Šini-Bini ledyną pasidarė smagu. Priešais mus stovėjo siena iš ledo stulpų. Iš po jos veržėsi upė, kuri sutekėjo po Sugran ledyno siena, cirku apjuosiančią upę. Vaizdas geras, tačiau lengvo kelio link Šini-Bini ledyno - nėra. Į apačią link upės nesileidom, viršumi apėjom šitą cirką, bet nuo Sugran ledyno nusileisti irgi nėra kaip ☺. Statūs ledo/sniego šlaitai. Laimei suradom nedidelį morenos liežuvį, kuriuo ir nusileidom gal 50 m į apačią. Ėmėm "nakvynės aikšteles", kurios pasirodė tinkamiausios po ilgos dienos. Kai sustojom buvo 7 val. vakaro. Turėjom gal valandą šviesaus laiko. Nusikaliam per šią dieną, nors jėgų susapnuoti visokiom nesąmonėm tai atsirado.

Irmantas

Liepos 27d., IV žygio diena, penktadienis

Taigi, taigi, kopiam vėl į žolinį šlaitą. Užuovėja, saulytė vandenėlis... Kol išlipam į rankliuftą - ledyno ir morenos susilieimo riba - ir juo pradėdam ropinėjimą aukštyn žemyn, be pradžios ir be pabaigos. Priėjus atrodo jau paskutinį, sustojam pietauti. Šiandien pirma diena, kai nelyja! Tačiau, sninga ☹. Per pietus pradėjo retos snaigės iš dangaus kristi, primena Kalėdas. Pavalgius gauname apie 30 min pasnausti. Smagu. Paskui leidžiamės ant ledyno, o gal užlipame, ir klajojame ledyno labirintuose gal iki 16 val. kol pasiekiam antrąjį Šini-Bini ledyno ledokritį. Apeiti nežinom pro kur, tiesiog užlipti irgi neaišku kaip. Pasukom link dešinio (ortografiškai) nubyrėjusio šlaito. Ten nusigavus, kopėme tačiau ledo/sniego šlaitu, nuo kurio paslysti galima tik vieną kartą, anot Juro, mat labai trumpas slydimo kelias baigėsi giliu plyšiu. Po ledo/sniego sekė morenos liežuvis, nuo kurio viršaus byra akmenys. Byra gana retai, bet pasitaiko. Mus esant kažkur viduryje šio šlaito iš viršaus atlėkė kuprinės dydžio 'akmenukas', paskui save numesdamas dar kelis smulkesnius. Juras sušuko, - Akmuo! Į kairę! Akimirksniu visi persiriklavome iš vidurio prie šlaito krašto. Akmenukai nieko nepalietė. Įspūdis. Šiek tiek atsipūtimo. Užsidėjom kates ir užsiropštėm ant snigo/ledo šlaito, morenos liežuvio kilti nesinorėjo. Šiuo šlaitu užpėdinom iki ledokričio viršaus. Ir čia nieko gero neradom, taip pat suplyšinėjęs ledynas ir atskirai stovintys ledo/sniego stulpai ir stulpeliai. Nusprendėm, kad laikas vėl pasiieškoti rankliufto. Rankliuftuėjom kol ledynas truputį susilygino ir suradom tinkamą nakvynei vietą. Vieta kaip ir nieko, bet virš aikštelės 'kabo' Pamyro grybas (akmuo ant aptirpusio ledo stulpo). Mudu su Juru draugiškai tą grybą nustūmėm žemyn. Akmuo ridendamas žemyn, atsitrenkė į kitus akmenis ir suskilo pusiau. Viena akmens pusė įstrigo plyšyje ir patapo tiltu. Kita akmens pusė įstrigo tarp morenos.

Nuotrauka 4. Atviru ledynu judame link antrosios ledyno ledokryčio pakopos.

Budėjo Juras. Išvirė tiršto kiseliaus, gaila Doncė negeria, nemėgsta. Begurkšnojant kisielių vėl ėmė snyguriuoti. Pradėjom juokauti, kad trūkta tik kūčiukų ir būtų Kalėdos... Juras vėliau išvirė ir normalią vakarienę su arbata. Gausiai prisivalgius sugulėm miegoti, pirma nakvynė ant ledyno.

Irmantas

Liepos 28d., V žygio diena, šeštadienis

Kadangi niekas nenori rašyti, tai toliau aprašysiu kaip mums sekėsi..

Per šeštadienį mynėm Šini-Bini ledynu, užlipom ant jo trečiosios pakopos. Nusprendėm lipti per vidurį ledokryčio, tai ten truputį ir paklaidžiojom. Plyšiai - milžiniški, tiltai buvo tai viename, tai priešingame plyšio krašte. Galų gale išėjom į uždarą ledyną, kuriame keliose vietose Doncė įsmuko į palyginti nedidelius plyšius. Apie ketvirtą valandą pasiekėme morenines aikšteles. Doncė svarsto, kurią perėję Šini-Bini ar Šafak mums lipti. Laurynas nieko nesvarstė, jam buvo labai nesveika. Visgi aukštis arti 5 km. Tai apsiėmiau budėti Lauryno budėjimo dieną, nes jaučiausi pusė bėdos. Pastatėm palapinę. Laurynas atsigulė, Doncė su Juru išėjo pažvalgyti Šini-Bini perėjos. Visa mūsų informacija apie ledyną ir perėją buvo per 20 metų senumo.. kai jiedu sugrįžo tapo aišku, lipsim Šini-Bini perėją. Ši perėja yra sudėtingesnė, bet išveda į Fortambeko ledyno aukštupį. Na ir kita smulkmena, kuri paaiškėjo vėliau, tik kitą dieną, nuo perėjos atsiveria pasakiški vaizdai į aukštikalnes...

Irmantas

Nuotrauka 5. Išlipome ant Šini – Bini ledyno.

Liepos 29d., VI žygio diena, Sekmadienis

Išėiginė. Sėdim sau saulėkaitoje 5270m aukštyje. Galvos visiems braška, eidamas iki tūliko už akmens uždūsti, taip ir poilsiaujam.

Tiesa, diena prasidėjo anaip tol ne kaip poilsio, jį reikėjo užsidirbti. Vargšas Irmantas kėlės 04:00 ryto, virė mums šturminius pusryčius. Aš asmeniškai visos košės įveikti nesugebėjau... Kiek galėdami operatyviau susipakavę daiktus šeštą rytą startavom į šini Bini perėjos šturmą. Per pirmą valandą gan lygaus praėjimo iki statumos paaiškėjo, kad Lauryno galvos skausmai išgaravo, manęs dar neužpuolė, o Donatą purto sisteminis drebulys ir kažkur dingo sveikata, dėl to Donatas pakilimui vadovauti atsisakė ir visus užvesti į perėją įpareigojo mane. Tiesa, nepaminėjau, kad Irmantas niekuo per daug nesiskundė, bet ir energija nesitaškė. Parinkti kelią į perėją man nelabai sekėsi. Išsirinkau, mano galva, mažiausiai lavinom pavojingą liniją, bet ta linija anaip tol nebuvo paprasčiausia ir trumpiausia. Pirmiausia užsiroviau ant labai puraus sniego, kuriuo 30m tranšėją rausiau apie pusvalandį. O virš bergšrundo ledas pasirodė toks status, kad virves pirmas kabinti lipau be kuprinės. Gerai, kad Laurynas pirmąją virvę sulaipiojo du kartus ir užnešė mano kuprinę. Antrą virvę 2 kartus laiptoti teko man pačiam. Nuo antros virvės viršaus šlaito nuolydis sumažėjo ir iki perėjos užlipome ryšiais. Bet ten ne visiškai perėja buvo. O kur ta perėja parašysiu vėliau, nes dabar einu kabinti nusileidimo virvių rytdienai...

...Sukabinau visas kiek turim (2vnt x50m) virves rytdienos diulferiams. Pavakarieniavau skanių makaronų su sūriu ir grįžtu prie metraštininko prievolės.

Nuotrauka 6. Traversuojame perėjos pietinio balnelio link.

Per pietus užlipę į tai ką mes laikėme perėjos balnu paaiškėjo, kad šitoje vietoje leistas į priešingą pusę neišeis. Visur kabo milžiniški karnizai. Su Laurynu išėjom kelio nusileidimui. Radom gan neblogą, bet šitame aukštyje buvom tokie lėti, kad užtrukom visą valandą. Į tikrąjį balną traversavom tokiu baisu lavininiu šlaitu. Doncė net atskaitė moralą, kad tokiais šlaitais vaikščioti negalima. Bet kito kelio nebuvo. Ant tikrojo Šini Bini perėjos balno atsiradom apie antrą valandą, kai į nusileidimo šlaitą smagiai spigino saulutė ir juo jau pasišokinėdami riedėjo ledo gabalai ir akmenai. Antrą valandą visi braškančiomis galvomis ir nusivarę nuo kojų nusprendėm, kad vis tik šiandien sekmadienis ir reikia ilsėtis. Tai nuo pietų drybsom, kepinamės ant saulės ir skaičiuojam kiek lavinų būtume pagavę jei leistumėmės.

Juras

Liepos 30d., VII žygio diena, pirmadienis

Pirma gerai išmiegota naktis, be jokių 120 apsivertimų/naktį. Net žadintuvo negirdėjau, kol Donce į šoną baksnot nepradėjo. O naktį tai toks ū stiprokas vėjas pūtė, bent iš palapinės tai tikras uraganas atrodė. Šiaip viskas gerai, tik kad visą virtuvę lauke palikau, tai ir galvojau pusė ar trečdalis bus jos likę. Jau buvau pasiryžęs eit apžiūrėt, bet Irmantas grįžęs iš vaciaus sako viskas ten vietoj, o liko tik valanda iki kėlimosi, nebus tai nebus kažko. Taip neramia širdim ir užmigau.

Nuotrauka 7. Nakvynės vieta ant perėjos ir nusileidimo kelias į Fortambek ledyną.

Rytas buvo gražus ir ganėtinai šiltas turint omeny, kad miegojom ~5300m aukšty. Beje, saulėtas bedebesis dangus mus lepina jau antra diena. Tian-Šanis pasibaigė ties Sugrano ledynu.

Papusryčiavę pradėjom nusileidimo procedūrą, kaip paaiškėjo vėliau ne tokią ir trumpą - 10 virvių. Pirmas leisdavosi ir stotis darydavo Donce, o paskutinis visad būdavo Juras. Menki nesklandumai užklupo iškart - nuo pirmos stoties turėjęs leisti Irmantas buvo pastebėtas be vieno akinių stiklo, kuo aišku jis nepatikėjo. Pabandęs įrodyti savo tiesą demonstratyviai besdamas pirštu į tariamą stiklą vos neišsidūrė sau akies. Pašalinus šį nesusipratimą viskas toliau vyko ganėtinai sklandžiai, kol pasiekėm uolas. O jos buvo reto supuvimo - duodi piktesnį spriktą ledkirčiu ir subyra. Taigi buvo bėdų įrenginėjant stotis. Paskutinė virvė uolomis buvo hmm...įdomi. Smagus visiškai vertikalus nusileidimas diulferiu kokius 10m su pilna kuprine, kuri verčia tave į horizontalią poziciją. Visas smagumas laukė apatinėje stotyje, kuri buvo tiesiai po nusileidimo keliu, kur pastoviai bėga vanduo ir kam nors leidžiantis byra akmenys. Tik nusileidęs supratau kiek akmenų paleidau į Dončę. Kadangi stotis - ledkirtis nebuvo patikima, Donce 20 minučių bandė į tas perpuvusias uolas įkalti kablį. Arba kitaip - 20 minučių juodai keikėsi, nes to padaryti taip ir nepavyko. Išmokau naują keiksmą „mat perimat“, nors greičiausiai tai patrumpintas riebesnio keiksmo variantas. Irmantas dar sufleruoja aprašyti šitos virvės viršutinę stotį ir jos testavimą. Donce įkalė kablį ir sako man pasaugoti, o jis išbandys. Nu ką, pasikabino jis virvę diulferiuot ir prisisegęs savisaugą prie ano kablį šokinėja sau su jėga žemyn. Kablys tik linksta linksta, o man delnai drėksta, nes tuoj turėčiau gaut smūgį per savo pasidarytą stotį, kai jis lėks su visu kabliu žemyn..Gerai, kad vadas Juro klauso ir nepabaigė testavimo iki kritinės ribos 😊

Smagių smagiausia dalis buvo kai laukiau, kol Irmantas ir Juras nusileis šita gausiai aprašoma virve, apatinėje stotyje. Kiekvieną kartą kam nors sušaukus AKMUO ar AKMENYS aš tai ir pajausdavau savo šalmu, kuprine, rankomis ar kojomis. Prispaudi prie sienos ir lauki, kol baigs atakuoti. Gerai, kad dideli akmenys praskrisdavo tolimesne trajektorija. Po to sekė perbėgimas per kuliarą, kuriuo nuolat byra akmenys ir vienas bergšrundas. Visa tai įveikę ir nusileidę, kur niekas nebyra, neskyla ir nekrenta bet kuriuo momentu, buvome laimingi įveikę savo pirmąją kategorinę perėją, aukščiausios, 3B, kategorijos perėją. Man ji tokia pirma.

Nuotrauka 8. Laimingi nusileidę nuo Šini-Bini perėjos.

Beeinant iki nakvynės vietos pasikalbam su Donce, kad jis serga ir jam visai pasibaigė jėgos. Jis neserga kaip kiti žmonės ne vien tik dėl to, kad beveik niekada neturi temperatūros, bet kad dar ir sirgdamas sugeba kabinti virves ant 3B perėjos pusę dienos.

Laurynas

Liepos 31d., VIII žygio diena, antradienis

Nors ir neplanavom ir garsiai nekalbėjom ir žinojom, kad iki MAL`o ilgas kelias, vistiek pasąmoningai ryte tinginiavom, neskubėjom keltis, valgyti, krauti daiktų ir viduje jautėmės

užsitarnavę šiek tiek poilsio po vakarykščių darbų. Vadas atsipeikėjo greičiausiai ir išvadino mus krapštukais, suprask kad krapštom nosis ir šiknas. Gerai, kas ne prie visų žmonių, bo tai itin susigėdę būtume. Tik kad tų žmonių jau geras 4 ar 5 dienas nematėm.

Ėjosi gana lengvai, visgi maisto kuprinėse jau nebeturim. Įdomus vaizdas mus pasitiko priėjus alpinistinę stovyklą „Poliana Suloeva“, tiksliau buvusią stovyklą. Mediniai namukai kadaise glausdavę šimtus alpinistų dabar tik savo griūvėsių gausa mena apie būtą šurmulį. Išdraskytuose nameliuose ir aplink juos randame daugybę indų, lempučių, lovų, kibirų, kėdžių - nelyg uraganas būtų praūžęs. Viename kambarėlyje randu senas svarstyklas, tas kur stumdyt svarelius reikia. Pareinu visas perbalęs ir peršikęs - rodė 68kg, o aš juk su batais, kurių kiekvienas sveria po 1kg, tai išeina 66,5kg. Išvažiuojant svėriau 72kg. Mes juk tik 8 dienas kalnuose ir valgom tikrai nemažai! Nusiraminiu įtikindamas save, kad tos svarstyklės net neprisimena, kas tas kalibravimas yra.

Nuotrauka 9. Fortambek ledynas.

Palikę apleistą alplagerį sukame link Fortambeko ledyno. Link to pačio apie kurį girininkas Doncei ir Irmantui ilgai porino kaip ten žmonės eina aukso ieškot ir kaip tai reikia daryt. Nereik mums to aukso, mes norim tik pereiti jį ir nusigauti iki savo užmetimo. Bet čia ir kilo nesusipratimas. Smarkiai sutrūkinėjęs, ledo bokštais ir kalnais apėjęs Fortambekas niekaip nenorėjo mūsų lengvai paleisti. Daugiau nei pusę dienos mes rankliuftinom, šokinėjom per plyšius, apeidinėjom bokštus, ieškojom kelio tarp jų, kilom ir leidomės nesibaigiančių šoninių morenų šlaitais. Bet to buvo negana. Dauguma akmenų taip pat buvo susimokę prieš mus ir kaip tik mokėdami slysdavo, riedėdavo, šokdavo ir bildėdavo iš po kojų. Turbūt tai buvo labiausiai alinanti diena kalnuose man per visą karjerą. Sustojom jau prietemoje taip ir nepasiekę MAL`o. Tikimės, kad bent malūnsparnis jau bus atgabenęs užmetimą. Labai tikimės.

Laurynas

Rugpjūčio 1d., IX žygio diena, trečiadienis

Pirmąją rugpjūčio dieną prabudom ant sauso ir dulkėto morenos kauburio. Dar vakar vakare išsiaiškinom, kad iki artimiausio vandens taip toli, kad gert net nenorim. Tiesa, vakar atnešto vandens dar pilnai pakako ir pusryčiams, tik bėda, kad planinio maisto šiems pusryčiams jau nėra. Gerai, kad čiombė paėmė papildomą porciją sriubos, apie kurią net pats buvo pamiršęs. Tai ta sriuba mus išgelbėjo. Šiandien niekur neskubame. Pakėlėme savo dulkių debesį toliau ieškot kelio MAL'o link. Pasirinkimas tradicinis: traversas arba rankliuftas. Rankliuftai vakar užkniso, šiandien bandom traversuot. Traversuot ir šiandien nepatogu, tai ir išlipom į kažkur aukštai virš ledyno esančią terasą. Terasa pasirodė neprasta. Tiesiog auksinė. Auksinė ne vien dėl to, kad ja eit paprasta ir patogu, bet ir dėl to, kad po kojom voliojasi daug blizgančių piritų. Aš dar nuo 2006m atsimenu, kad to kvailių aukso rankiojimas yra labai užkrečiantis ir įtraukiantis užsiėmimas, todėl stengiausi į juos nekreipti dėmesio. Pirmieji palūžo ir akmenis skaldyti pradėjo Laurynas ir Irmantas, netrukus į tą liūną ir Donatas įklimpo. Aš laikiausi iš paskutiniųjų, bet kai sustojau palaukti visos pirataujančios grupės neatsilaikiau ir pats įpuoliau į piratavimo liūną. Skaldžiau akmenį, kol neišlupau mažo, auksu blizgančio kubelio. Kadangi į alplagerį šiandien bet kuriuo atveju suspėsime, tai leidom sau prabangą niekur neskubėti ir prisirankiot lauktuvėm blizgučių.

Nuotrauka 10. Piritu mineralai.

Nuotrauka 11. Paūmėjusi karštligė.

Morenos kišenė neužilgo užsidarė. Kažkokie kvailių pėdsakai mus užvedė ant morenos gūbrio. Nepatogiai balansavom ant smėlio skardžio krentančio į ledyno rankliuftą. Kai ant skardžio radom rankliuftą, pamanėm kad priėjom taką ir mūsų klajonės baigėsi ir žymėtas takas mus nuves į MAL'ą. Deja turas bus tik pavienis ir juo mes nubildėjom į rankliuftą, tada patys pradėjom klaidžioti po ledyną ir kažkaip išėjom į griovį po aukšta smėlio siena, ant kurios viršaus turėtų stovėti alplageris, o grioviu tekėjo gelsvas upelis. Nusprendėm kad pataikėm į alplagerio kanalizaciją. Tai ja ir išlipom mes į alplagerį. Labai stebėjomės, kodėl į stovyklą neina normalesnis takas...

MAL'as buvo kaip išmiręs. Apėjom stacionarių būdų eilę - žmonių nėr. Apžiūrėjom paminklinį akmenį, nei E Bajoro lentelės nei žmonių nėr. Pašmirinėjom tarp palapinių terasose - žmonių vis tiek nėr. Išsirinkom vieną terasą sau (man atrodo ir 2006m mes ten gyvenom). Dviese su Donce nusprendėm eit į valgyklą ieškot mūsų zabroskės. Įdomu ar ji jau atskrido? Pasirodo dabar pietų metas ir visa stovykla valgykloj pietauja. Pagal dar Dušanbe gautą instrukciją bufetavos paklausėm kur čia Jermačekas, nes mes esam jo grupė. Bufetava atsakė, kad Jermačekas nesulaukė malūnsparnio ir išvis neatskrido! Bet zabroskė turėtų būt atskridus. Nuvedė ji mus pas alplagerio viršininką, tas atidavė zabroskę, pavaišino skaniais pietumis. Papasakojo kad visas alplageris vos prieš 4 dienas atskrido, prisiminė 2010m čia buvusią Lietuvos kompaniją ir gražiausią alplagerio merginą - Dovilę.

Po pietų vyko ilgas zabroskės dalinimas, prausimasis ir poilsis. Dar už ežero ant senojo paminklinio akmens radom E. Bajoro atminimo lentelę, padėjom prie jos gėlių. O vakare gėrėm arbatą su rusais iš Orienburgo.

Juras

Rugpjūčio 2d., X žygio diena, ketvirtadienis

“Sunkūs ir lėti”

Valio - šiandien man budėti!

Pabudau kartu su žadintuvo pypsėjimu. Tik truputį prikėliau galvą ir pradėjo suktis. Atrodytų, kad vakar užmigome pakankamai žemai ir neturėtume atsikėlus jausti aukštikalnių simptomų. Ilgai ieškau kaip atsekti palapinės jėjimą. Tenka pakelti galvą dar aukščiau, o ten oras dar tirštesnis, akyse net pritemsta pabandant įkvėpt, o nekvėpuoti negaliu. Pagaliau man pavyko atsegti palapinę! Įkvėpiau gryno oro!

Jausmas toks, kad jau seniai buvo paskelbtas oro pavojus, bet aš jį pramiegojau ir niekas manęs nepažadino. Įkišu galvą vėl į palapinę. Matau ten miegančius vyrus, pagalvoju, kad jie irgi bus pramiegoję oro pavojaus signalą..! Jų nekeliu, tik paskubomis išsitraukiu savo miegmaišį ir kilimėlį į lauką. Gera čia☺

Oras šiltas, aplinkui žaluma, vanduo, snieguotos viršukalnės... Vakar gerai mus priėmė alpinistinėje stovykloje. Privaišino iki soties! Tačiau šiandien vyrams pilvai sustreikavo nuo neįprasto maisto. Ypač blogai jaučiasi Laurynas. Atsikėlęs jis pasiėmė savo kilimėlį ir niekam nesakęs nukulniavo prie WC "budėti". Susiradau vaistinėlėje prieš savaitę surinktu ir mūsų pačių išdžiovintus pelynus. Ėmiausi virti arbatą. Nuėjau prie WC, bet Lauryno neradau. Jis tupėjo viduje. Nepaisant situacijos pasakiau, kad turi sugrįžti į stovyklą. Jam sugrįžom, pradėjom gydymą. Mums dar pagelbėjo Orienburgo komandos gydytojas. Tačiau Laurynas norėjo pasveikti natūraliai, be vaistų pagalbos. Tad, atsigulęs aukštiekninkas nuolatos maigė savo pilvą ir kartas nuo karto susiriesdavo į kamuoliuką ir išsitiesdavo. Mus įtikinėjo, kad fiziniais pratimais išstums žarnyno viduje esantį

kamštj.. Sugirdėm daug natūralių gėrimų, o paskui dar ir tablečių, ir mūsų žmogutis ėmė atsigauti. Mums visiems su pilvais buvo nekas, bet netiek kaip Laurynui, o gal kiti to neparodė ☹

Pietus valgėm alp.stovykloje. Kadangi didieji negalavimai pasibaigė, tai nusprendėm "truputį" paėjęti, laikas visgi tai spaudžia. Atsiveikinti su Orientburgo grupės vyrais, šiandien jau gal trečią kartą (kol nesusigaudėm, kad Laurynui taip blogai, tai ryte jau buvom susikrovę daiktus ir pasiruošę išeiti), nebuvo prasmės. Tik susimojavom rankomis ir pajuokavom, kad šį kartą tai jau tikrai išeisim... ir išėjom! Per likusią dienos dalį (popietę) užsiropštėm gal kokį kilometrą į viršų. Oras buvo geras, takas turais nužymėtas ir sniege aiškiai matėsi alpinistų išmintos pėdos, vedančios į Keturių (Četirioch) viršūnę. Tiesa, tik ryte Donatas apsisprendė ir pranešė, kad eisim per Mušketovo perėją. Laiko turim nedaug, tad reikia atsisakyti planų užkopti į Četirioch viršūnę ir pereiti Četirioch bei Zamok Tamari perėjų ratuką. Man atrodė teisingas sprendimas dėl aklimatizacijos, nors techniškai ir paprastesnis (perėja 3A vietoj planuotų 3B ir 2A perėjų). Žodžiu takas buvo aiškus ir, neskaitant vieno mažo, trukusio truputį daugiau nei vieną valandą, mūsų paklydimo vertikalių ledo stulpų labirintuose, užsiropštėm gal iki 5.1 km aukštį. Aplinkui buvo jau tik ledo ir sniego laukai, itin išraiškinga Keturių viršūnė, po sniego pluta slėpėsi vandens balutės, ežerėliai ir upeliai, kuriuose kai kas mūsų kojas ir įmerkė. Vakare budėti jau ne man. Šiandien man sunkiausias buvo šitas trumpas prasibėgimas iki ledo-sniego karalijos.. Gal tikėjaušis trumpesnio kelio, o gal kad vietoje ryte žadėto "Sunkūs ir greiti", buvau tiesiog "Sunkus ir lėtas" 😊

Irmantas

Nuotrauka 12. Fortambek ledynas.

Rugpjūčio 3d., XI žygio diena, penktadienis

Atsikėlėm, pavalgėm ir išėjom. Iškart užkopėm ant moreninio šlaito. Nuo jo pasimatė tik, kad toliau nuo mūsų gal per kokį kilometrą ant ledyno buvo pastatyta palapinė, prie kurios matėsi trys

žmogeliukai. Ryte valgant pusryčius vėjas atnešė iš kažkur žmonių balsus, bet nesinorėjo tikėti, kad šiose sniego-ledo platybėse be mūsų gali būti dar gyvybė. Tik užkopus į viršų gal apie 100 metrų, pamatėm žmones.

Šiandien mūsų laukė Mušketovo perėja, iki jos gal 1 km peraukštėjimas. Perėjus moreną, pakliuvome į sniegynų užkampį, vietovė priminė labai didelę lėkštę pripildytą sniego. Į šį didžiulį lauką švietė saulė ir nebuvo jokio vėjo. Džiaugėmės, kad sniego pluta išlaiko žmogaus svorį, tai judėjom į priekį gana sparčiai. Tačiau, tai tęsėsi gal iki 10 valandos, vėliau pradėjom klampoti.. Užsidėjom sniegžengius, bet ir jie ne visur gelbėdavo. Sniegas buvo akinamai baltas, nebuvo vėjo ir debesų, todėl buvo labai, labai karšta ir atrodė, kad keпам keptuvėje.

Nuotrauka 13. Pakilimas į Mušketovo perėją.

Laimei ar ne, bet po pietų ėmė niauktis, atsirado vėjukas. O kopti darėsi vis stačiau, artėjome prie perėjos. Buvo akimirky, kai norėjosi ir šiltesnį rūbą užsidėti, bet nebuvo kaip. Dėl atslinkusių debesų, matomumas dingo akimirksniu, labai stengėmės kuo greičiau atsidurti ant perėjos, o iki jos kelio galo nesimatė ☑ Sniegžengius tai užsidėdavom - gilus sniegas, tai nusiimdavom - status apledėjęs šlaitas. Kopėm nuo vieno gūbrio ant sekančio. Jaučiausi nekaip, lyg nuovargis, lyg aukštikalnės prie žemės spaudė, tai ėjau daugiausia autopilotu ir mažai mačiau kaip debesis vėjas gainioja. Tik užkopimą ant perėjos gūbrio geriau prisimenu. Taką pirmas išmynė Juras. Ant perėjos pūtė dar stipresnis vėjas ir pustė. Kol paskutiniai užkopėm ant perėjos, dar kol susigaudėm kas ir kur, Juras ėmė šūkauti „Nakvynės vieta jau buvo, mums reikia grįžti atgal, žemyn..“ Kad jo žodžiai būtų įtikinamesni, tai ir kryptį rodė ☑ Juras čia buvo atrodė 2007 m. ir šita perėja jam buvo palikusi blogus prisiminimus. Ir iš tiesų ant perėjos viršaus nebuvo nei užuovėjos, nei plokščios vietos. Visą laiką pūtė atšiaurus vėjas, slinko viską uždengiantys debesis, buvo vėlus laikas, gal apie 18:30.

Donatas, ryšio pasaugomas, perkopė supustytą keterą ir nusileidęs nuo nedidelio sniego šlaito, apačioje rado daubą, kurioje pastatėme palapinę ir įsikūrėme. Teko truputį ir su kastuvu

pasidaruoti, kad išlyginti aikštelę ir virtuvę įsirengti. Dar ilgai snigo vakare. Aplinka vėl priminė Kalėdų nuotaiką. Tik galvą skaudėjo ne nuo to, su kokia dovana namiškius pradžiuginti, bet nuo pirmą kartą žygyje pasiektos 6 km aukščio. Buvo sunkus vakaras ir ypač rytas..

Irmantas

Rugpjūčio 4d., XII žygio diena, šeštadienis

Man dvigubas rekordas. Aukščiausias užsiropštas taškas ir aukščiausia nakvynė! Šiame žygyje jau gerinau rekordus, bet prieš jį aukščiausias taškas buvo Elbrusas 5621m, o nakvynė ant to pačio kalno šlaito apie 4600m. O dabar miegam šiek tiek virš 6000m. Nakvynė buvo visai šilta, nes palapkę pasistatėm keliais metrais žemiau perėjos, kur daug mažiau pučia vėjas. Nors naktį jau skaudėjo galvą dėl aukščio poveikio išsimiegoti vis dėl to pavyko. Tik vat atsikėlus ir pradėjus kažką kuistis jau rimčiau susopo galvelę. Bandžiau laikytis tvirtai ir paprašiau pusės košės normos. Juk tokia skani košė - makaronai su sūriu - asmeniškai skaniausia košė kalnuose. O dar su persiladu...fantastika. Taip ir baigėsi ta fantastika ties trečiu makaronu ☺ Po to nepalyginamai labiau sopo širdelę, nei galvelę, kai teko savo paties rankom išmesti tokį gėrį. Šiaip ar taip ačiū Donatui už super košę ir greitpuodžiui, kad tokia aukštyje pavyko taip gardžiai pagaminti. Baisus tas jausmas, kai nori, bet negali.

Nuotrauka 14a. Mušketovo perėjos sniegynuose.

Užsiropštėm aukštai, tad daug ir nusileist teks. Tą darėm vien sniegu. Išvis viskas atrodė balta balta, kur dairais. Dar nesu tokiais milžiniškais sniego plotais klajojęs. Įspūdingai atrodo. Bet kartu ir bauginančiai. Per vakar dieną ir šią naktį iškrito nemažai šviežio sniego, kas iškart pagyvina mintis

apie lavinas. O su šituo reikalu nei vienas turistas ar alpinistas iš arti susidurti nė už ką nenori. Gražu, kai nuo kokios galingos sienos pavaro didžiulė lavina, bet eiti šlaitais, kur pats gali atsidurti įvykių centre...Vis dėl to sniegas pakankamai stabilus ir šalia pravažiavo tik kelios paviršinės lavinukės mūsų nekliudydamos. Ėjom ryšiais. Aš su Juru ir Irmantas su Donce. Pagal svorio kategorijas. Vienoj vietoj Donce beieškodamas kelio tarp stačių sniegynų balnų nusileido su kuprine tiek, kad nebesugebėjo pakilti į viršų dėl statumo ir didelio puraus sniego kiekio. Taip ir gavosi, kad vietoj iš anksto planuoto nusileidimo per dešinę pusę, leidomės stačiai per centrą. O leidomės labai gerą pusdienį. Teko kabinti virves, šokinėti per bergšrūdus, čiuožti ne savu noru šlaitu, o Irmantui, pasak viską suskaičiavusio Juro, net tris kartus verstis per galvą su visa manta. Ir vistiek visi sveiki nusileidę apačioj valgom pietus, greičiau pavakarius. Dienos metu visai į padorumą taikęs oras iškart subjuro mums sustojus. Teko pasistiprinti sningant ir pučiant ne itin maloniam vėjeliui. Dar pora valandų įspūdingu ledynu, kuris yra užverstas po super massive griūties, ir mes stojame ant pirmų pasitaikiusių akmenų nakvynei.

Man šiandien teko plačiau susipažinti su sniegžengių naudojimu leidžiantis. Šiaip super dalykas, bet kaip jie slysta, sukiojas prieš tavo valią ir dar krenta, kai nemoki eiti! Tikiuosi patobulinti savo įgudžius šioje srityje, nes kol kas praktinis panaudojimas man nesukėlė jokių teigiamų emocijų.

Laurynas

Rugpjūčio 5d., XIII žygio diena, gal savaitgalis(sekmadienis)

Palyginti su vakar miegojom priekalnėse, net sniego aplink palapinių nebuvo. Per šiandien reikėjo nusigauti ir užlipti ant Babuškinos perėjos. Reikėjo šiek tiek nusileisti (turbūt rankliufts, kuo daugiau?), kirsti ledyną, kuris nepažymėtas žemėlapiuose ir užpirdolinti beveik kilometrą į perėją. Pirdolinimas neturėtų būti sudėtingas, kažkas panašaus į stambią moreną ir matyt kažkoks gabalas sniego, nes jo šiemet apščiai.

Nuotrauka 14b. Kažkur Mušketovo ledyno/morenos viduryje.

Visas ėjimas vyko sklandžiai. Einant per ledyną vėl buvome apžavėti pirito mineralų, nors ir bandėme save įtikinti, kad jau prisirinkę esame užtektinai. O jie čia didžiuliai. Matyt todėl, kad žmonės užsuka labai retai. Arba čia slapta bazė po visu, tikrai esančiu ledynu. Kertant jį mes buvome pastebėti, sekant istoriją - slapto agento, itin įtikinamai užsimaskavusio kalnų ožiu. Turbūt čia tikrai kažkas labai labai slapto, kad taip chebra stengias ir tiek aukso kvailiams palieka ant paviršiaus. Šiaip ar taip, daugiau agento nebematėm.

Pietų metu atlikinėjau ritualinę - sakralinę dešros ir šoninės apipjaustymo nuo pelėsio ceremoniją. Deja, dešra neištvėrė išbandymo ir buvo palikta laukiniams agentams būt nudaigota. O šoninė tapo du kart skanesnė! Pietų metu Irmantas Irmantas visiems davė paragauti patentuoto kompoto iš izotoninio gėrimo. Paslaptis mums aiški: pašildytas gėrimas su Irmanto džiovintais obuoliais ir matyt dar kažkuo, nes labai skanu. Nuo šiol Irmantas yra oficialus Maistas Sportui atstovas kompoto reikalams Lietuvoje ir pasaulyje. Po pietų apturėjau labai smagų įvykį - žvelgiant į tolimesnę perspektyvą, kur be sniego, šalčio ir vėjo artimiausias 5-6 dienas tikrai daugiau nieko nebus - ramiai ir šiltai sau pakakojau už didelio ir patogaus akmens. Kažkaip gerai nuteikė.

Prasidėjo status pirdolinimas nemenkais akmenim į viršų perėjos link. Atrodo viršus čia pat, bet vadas perspėja: baiki tauzyt niekus, čia 5 chodkės. Vadas teišus, čia gi saulėtasis Pamyras su savo didžiuliais masteliais. Saulėtajam Pamyre pradėjo snigti, padengė nesantį ledyną šviežiu sniegu. O mums kas, varom į viršų. Lipimas akmenim buvo visai jėga, nes teko nemažai padirbėti rankomis, be lazdy kabintis ir prisitraukti už akmenų ar ant jų išsistoti. Uolų laipiojimas yra jėga. Prieš pabaigą buvo ir snieginis etapas. Lipti per tirštą debesį nebe taip ir lengva - mes jau 5000m aukštyje. Ant perėjos pasisekė išlipti per labai mažą karnizą. Gerai, nes visur kitur jie tikrai nemaži. Palapinę statom ant perėjos - taip nupaišyta ant mūsų maikių. Šiandien pirmą kartą Irmantą mačiau pikta. Turėjo problemų su sausgyslėmis.

Laurynas

Rugpjūčio 6d., XIV žygio diena, pirmadienis

Irmantas iš virtuvės duoda signalą keltis, tik sako gaila, kad jau gražių vaizdų ir kelio link viršūnės nebepamatysit - viską tirštai užtraukė debesys. Jau atsikėlus šie nuolatiniai turistų palydovai buvo aiškiai pagal hierarchiją išsisluoksniavę rytmečio danguj. Budintysis pasakoja matęs kelis sluoksnius net virš Korženevos. Paskui jie visi susiglaudę ir mes dabar esma prispausti kokių 16 lengvai pilkų sluoksnių debesų parado. Ta proga jau turbūt bevalgant pusryčius pradėjo snyguriuoti. Bet niekam per daug klausimų eisim ar ne kaip ir nekyla - šiek tiek, gal 50m į priekį tai matos, o juk atrodo šiandien dar ir pirmadienis - darbo diena, o ji niekad nebūna lengva. Taigi kraunamės ir į trasą. Rankliufteriai išaina į Traversą!!!

Su sniegžengiais varom ketera šalia karnizų. Kaip jau minėjau sniegžengiais man per daug džiaugsmo nekelia, bet šiandien pradedu jausti kaip nepaslysti, kaip gudriau statyti koją traversuojant nedidelio kampo šlaitą ir t.t., žodžiu atrodo pagaliau pradėjom surasti bendrą kalbą. Gaila juos tenka greitai nusiimti, nes šlaitas gerokai pastatėja ir atsiranda uolų, kurias reikia apeiti. Stačiam sniego šlaite pirmą kartą susidūrėm su mūsų siaubu tapsiančiu storu puraus sniego sluoksniu po kuriuo yra kietas ledas. Aš dar niekaip nesugalvoju kaip jis, pavasarinis sniegas, nesusigulėjo į ką nors padoresnio negu šita pudra, kuri visiškai nesipresuoja. Negi visą laik buvo taip šalta ir debesuota, kad saulė nė kiek neaptirpdė bent paviršinių sluoksnių. Žodžiu prakasus vieną tranšėją iki uolų pradžios, bandysim jas apeit per dešinę. Juras labai keikias ir pradeda dėl tokių šlaitų bijot lavinų, bet vis tiek eina pirmas ir prakabina turėklą. Deja, tai užtrunka ilgai. Po to

sekančią virvę snieginiam šlaite link uolų kabina Donce. Jis irgi bekasdamas tranšėją belenkaip keikiasi, daugiausiai, kad čia visiškai lavininis šlaitas ir dar, aišku, kad sunku, nes tikrai sunku. Kai kampas pasidaro pakankamai status pats stovi iki pusės tranšėjoj, daužai su rankom sniegą priekyje taip tęsdamas savo tunelį ir meti sniegą po kojom. Prakasus kokį pusmetrį į priekį, bandai atsistoti ant sumesto sniego. Jo ten nemažai, užtektų palypėti gal kokį pusmetrį, bet pakyli geru atveju 10cm, nes tas sniegas - pudra - gyvatė nesipresuoja, o slysta iš po kojų ir važiuoja žemyn išraustu tuneliu, todėl ir toliau visa tranšėja atrodo visai negili, gal 30cm gylis, o iš tikrųjų pirmam lipančiam tai sekinantis vargo tunelis.

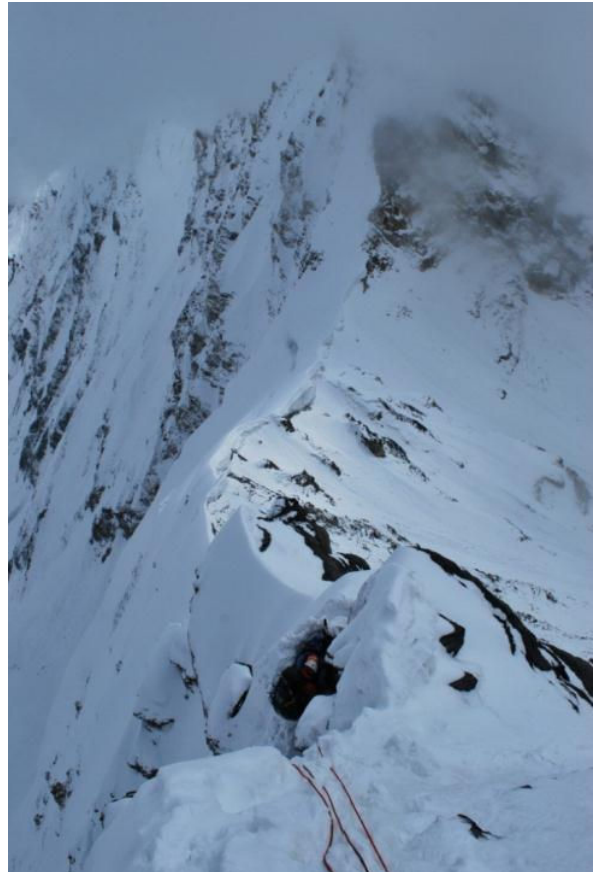
Nuotrauka 15. Tranšėjos rausimas snieginiam šlaite.

Toliau iki uolų aikštelės pralipinėjo Juras. Stotis buvo gera. Už didelio akmens, kur net vėjas nelabai užpūtė. Joje traukiaus pūkę, nes benešdamas ir bestovėdamas su Juro šlapia kuprine peršlapau savo striukės ir kitų rūbų sluoksnių nugarą, tai stovėt ant vėjo pasidarė gana šaltoka. Iš šios stoties jau sušilęs ir laimingas išėjau paskutinis. Reikėjo prašliaužti gal kokį 10m atkarpą tokia sniegine lentynėle su tarpiniu tašku vidury. Šliaužiu šliaužiu, persisegu, šliaužiu šliaužiu, nebešliaužiu, užsikabino pirmo turėklo virvė už lazdy, primontuotų prie kuprės, atkabinti neišeina. Blet nēr čia vietos nei atsistoti, nei atsisėsti, kad atsipainioti. Nu ką, begulėdamas nusimetu kuprinę, apsiverčiu, atpainioju kuprinę, vėl ją kažkaip užsidedu, du kartus apsisuku apie savo ašį, nes pats susipainiojau tarp savo ūsų ir šliaužiu toliau..Kitas tarpinis taškas ant ganėtinai vertikalios ledo sienelės. Viskas normaliai, kol nepabandžiau katėm į tą ledą įsikirst. Kapoju kapoju, dar smarkiau užsimoju - niekaip neišsilaikau. Ledas per kietas ir katės per daug nudrožtos tokiom atrakcijom. O persisegt žumarą virš taško tai reik. Jomajo. Nu ką, padarau beveik špagatą katėm įsiremdamas į uolą ir kažkokį sniegą ant super ledo ir viena ranka laikydamasis už taško(ačiū varžyboms už išmoktą babiežinę saugą) kita ranka persegu žumarą. Fuu..čia tas respektas Doncei už pralipimą pirmam. +10. Užlipęs į viršutinę stotį prisijungiu prie kalbų, kad reikia stoti turbūt toj lentynoj, kur

išdarinėju triukus su kuprine. Donce ten besileisdamas randa alternatyvą - platesnę lentynėlę. Pradedam statybas. Kasam kuo gilesnę duobę, kad padidėtų grindų plotas ir atsirastų nuo vėjo saugančios sienos. Grindys gaunasi dviejų lygių, nes iškapot prisikastos uolos mums nepavyksta. Po geros valandos darbo turim ~4,5m² aikštelę. Stogą iš palapinės prikabinam uolų kabliais vienoj pusėj bei lazdom ir ledkirčiais kitoj šlaito pusėj. Patekimas į virtuvę pro palapinės kampą praskleidžiant širmą.

Nuotrauka 16. Nakvynė ant lentynėlės.

Nuotrauka 17. Nakvynės vieta.

Iš virtuvės bebaigdamas ištirpdyti sniegą lenda Juras bešaukdamas, kad budėt šiandien tai man. Velniava. Šiaip tai nieko baisaus, tik kad sninga ir virtuvė higienos normų pagal STR`us neatitinka, nes plotas tai <1m². Vis apie tai galvodamas vos neišsiverčiu pro virtuvės langą lauk. Gerai, kad visi prisisegę prie savisaugos turėklo, einančio pro vidurį mūsų vidinio namo ir išorinės virtuvės. Tai laiku captelėjau už jos ir nesukėliau papildomos atrakcijos kambariokams, o tai turbūt būtų visą savaitę juokęsi kaip lepšis pro virtuvės langą iškrito. Užvirė arbata. Capt už puodo ir duodu į kambarį. Žvilgt į pirštines - turbūt karšta rankena buvo - pradegė vienas pirštas ir keli apsilydė. BLET naujos pirštinės! Va taip nuoširdžiai penkias minutes garsiai ir tyliai besikeikęs turbūt gyvenime nesu. Ir turbūt labai jau piktai su belaukiančiais vakarienės kalbėjau, kai ko nors paklausdavo [pastebėjimas: šiame žygyje nei karto nenusikeikiau nenuoširdžiai, tik dėl sąskambio ar dėl juoko. Visi keiksmi buvo giliai išjausti. Ir kaip per šiųmečius gynimus išaiškino Kaušpėdas klausimu, ar galima viešai keiktis - taip, galima, bet tik tada, kai esi teisus ir labai retai. Visada buvau teisus, kad sunku arba, kad atsitiko kažkoks tikras tikras šūdas ir palyginti su gyvenimo sąlygom, tai garsiai ir viešai praspūsdavo tikrai retai. Keiksmi lengvina emocinę būseną]. Išvirė košė. Negudriai padariau išduodamas, kad grikiuose yra pusė raudonos arbatos normos. Bet iš veidų atrodo, kad visiems

vienodai. Nuovargis leidžia geriau susikonzentruoti į esminius dalykus - noriu valgyti. Yra valgyti - valgau.

Pamyžiojęs pro tą patį virtuvės langą prisijungiau prie debatų, kaip įsitaisyti mūsų čiot ankštame miegamajame. Galiausiai priėjome bendros išvados Jurą su geriausiu miegmaišiu guldyti prie sienos, pro kurios langą labiausiai pučia vėjas, bet kartu yra ir geriausia vieta, nes atrodo pavyks išsitiesti visu ūgiu. Bet su sąlyga, kad kiti galės krauti ant jo kojas, nes gulėsime statmenai jam. Aš taisyčiau prie kitos laukinės sienos ir kišu kojas šalia Juro galvos. Naktis parodys kaip giliai jis bus supykęs dėl spyrių į dantis. Įsitaisyčiau visai neblogai - startinėje pozicijoje guliu ant šono sulenktom kojom. Tik kaip ryte paaiškės, buvau durnas, kad gulėjau su tais pačiais išoriniais rūbais, su kuriais buvau dienos metu. Irmantas gulasi prie uolinės sienos. Jo vieta atrodo saugiausia. Donce taikosi tarp mūsų. Atsigulęs supranta, kad reikia iš naujo prisipūsti kilimėlj, nes kitaip miegos ant sniego ir šals. Man irgi reikėtų, bet pažiūrėjus kiek laiko ir pastangų tai atima, apsimetu, kad gerai varau ir man nebus šalta. Kaip ten..mes lengvų kelių neieškom! Tuo vadovaudamasis mūsų pagrindinis kelionių organizatorius į kelialapį ir įtraukė šią nakvynę. Čia traverso pirmasis bonusas. Laukite tęsinio, bus ir daugiau.

Laurynas

TR^AVERSAS 7000

VIENOS 3B PERĖJOS ISTORIJA

Pradėjau rašyti, norėdamas pasidalinti poros dienų įspūdžiais iš šių metų žygio, įveikiant vieną sudėtingą perėją Pamyro kalnuose, ir nusprendžiau, kad įdomiausia būtų pateikti šiuos įspūdžius kalnų žygių sportą aprašančiame kontekste.

Autonominis alpinizmas

Pirmiausia norėčiau aprašyti kokia alpinizmo forma mes užsiimam, nes, manau, kad ne visiems tai yra gerai žinoma. Iš senesnių laikų toks sportas vadinamas „kalnų turizmu“. Tačiau, kadangi žodis „turizmas“ turi labai daug reikšmių, ir kai kurios iš jų yra labai nutolusios nuo „alpinizmo“, pavadinčiau mūsų mėgstamą sportą „autonominiu (komandiniu) alpinizmu“. Žodžiai „autonominis“ ir „komandinis“ yra esminiai apibrėžiant šį sportą. „Autonominis“, nes žygiai vykdomi pilnai autonomiškai, eidami slėniais ar ledynais, kur žmogus nėra kėlęs kojos daug metų, savaitę ar daugiau nesutinkame nei vieno žmogaus. Aplankant daug kalnų rajono vietų, nakvojant vis skirtingose vietose, mes įgauname labai plačią kalnų perspektyvą, pamatome vaizdų, kuriuos yra matę pavieniai asmenys. Autonominiam alpinizme nėra naudojamos įrengtos bazinės stovyklos. Grupė pati kad ir kur keliautų, visus stovyklos reikmenis nešasi su savimi. „Komandinis“, nes komanda ar grupė yra pati šio sporto esmė. Komanda, kartu derindama veiksmus, įveikia techninius žygio elementus, tokius kaip kopimas į perėjas ar viršūnes. Komanda išsidalina visą grupinio inventoriaus svorį (virves, palapines, virtuvės reikmenis ir t.t), kartu patiria izoliaciją nuo civilizacijos bei dalinasi visais žygio džiaugsmiais bei vargais. Neabejotinai vienas iš svarbiausių ir sunkiausių dalykų yra suburti derančią, subalansuotą komandą. Iš tikrųjų, sėkmingai praėjus stiprų žygį, drauge patyrus daug įspūdžių ir išgyvenimų, dažnai satai tarp grupės narių išlieka visam laikui.

Norėčiau paminėti ir labiau prozišką komandinio alpinizmo elementą. Kad nepriklausomai keliautume (kartais daugiau nei tris savaites) ir pamatytume kuo daugiau kalnų vietovių, neretai žygį pradedame su 35 kg kuprine, o pabaigiame su 30 kg. Akivaizdu, malonumo tampyti tokią kuprinę nėra. Jos labai apsunkina techninių žygio elementų įveikimą bei pareikalauja labai daug fizinės ištvėmės ir tvirtumo. Kaip bebūtų, tokios kuprinės yra būtinos, norint užtikrinti žygių savarankiškumą, bei daugialypę patirtį kalnuose.

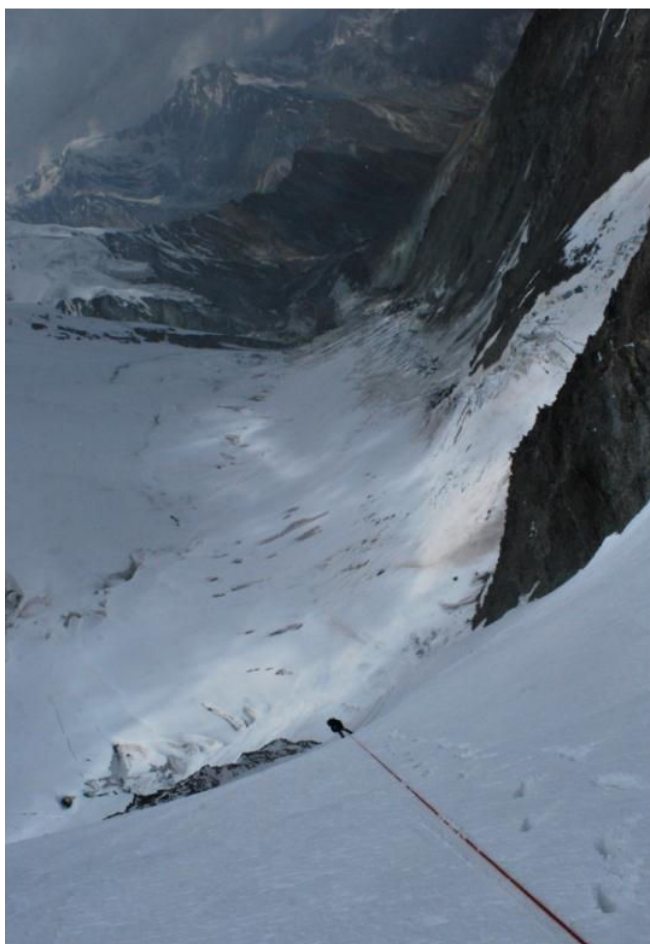
Autonomiškumas, plačiai kalnų rajonus aprėpiantys maršrutai ir bendra komandinė patirtis bei išgyvenimai autonominiam alpinizmui suteikia unikalią kalnų patirtį.

Apie techninius elementus ir kategorijas

Autonominiam alpinizme kiekvienas techninis elementas, kaip perėjos praėjimas ar perlipimas yra vertinamas sudėtingumo kategorija. Autonominiam alpinizme jų yra šešios, pradedant 1A, 1B, 2A ... ir užbaigiant 3B. Pavyzdžiui, įkopimas Pamyre į Korženevskojos viršūnę klasikiniu maršrutu, pasinaudojant alpinistų stovyklos sukabintomis virvėmis vertinamas alpinistiniu 5A, autonominiam alpinizme yra vertinamas kaip 3B elementas. Perėja bent vienoje pusėje turinti vertikalią kilometrą sieną būtų 3B*. Žvaigždutė pridedame su tikslu pabrėžti, kad tai labai sudėtingas elementas ir reikalauja išankstinės 3B elementų įveikimo patirties. Žygiai, priklausomai nuo įveiktų elementų sudėtingumo ir skaičiaus, yra taip pat klasifikuojami į šešias kategorijas, pradedant I-a ir pabaigiant VI-a. Pavyzdžiui, sudėtingiausios šeštos kategorijos žygio metu reikia įveikti keletą elementų, kurių sudėtingumo kategorija turėtų būti viena 3B, trys 3A ir viena 2B, arba dvi 3B, viena 3A ir viena 2B. Lietuviai yra įveikę tik keletą tokio sudėtingumo žygių, paskutiniai ir įžymiausi buvo atlikti prieš 25 ir daugiau metų, vadovaujant kalniečių guru Algimantui Jucevičiui.

Vienos 3B perėjės istorija

Šiais metais centriniame Pamyre Vilniaus Universiteto Žygeivių Klubo komandai pavyko įveikti VI-os kategorijos žygį, kurio metu mes perlipome dvi 3B ir dvi 3A perėjas. Aš norėčiau pasidalinti įspūdžiais apie vieną iš jų, o būtent, apie Rytinę Byrs (3B) perėją. Mes priėjome prie jos, likus trim dienoms (iš 23 dienų) iki žygio pabaigos. Pakilimas į perėją iš rytinės pusės žymesnių sunkumų nesudaro, tik teko kiek paklaidžioti tarp plyšių viršutinėje Šafak (vakaro žara tadžikiškai) ledyno dalyje. Kadangi šiais metais Pamyre iškrito labai daug sniego, pora statesnių šlaitų prieš perėjos balną irgi įveikėme nesunkiai, nes neteko lipti pliku ledu, o iki 45 laipsnių statumo šlaituose įsimušėme pėdas ir dar prieš 11 valandą jau buvome ant perėjos. Čia greitai pavalgėme pietus ir pasiruošėme leisti žemyn. Pradžioje, nors gan statu, kokius 200 m nulipome susirišę ryšiais iki kol šlaito statumas pasiekė apie 60 laipsnių. Nuo čia prasideda apie 500 m aukščio ledinė / snieginė siena.

Nuotrauka 18. Nusileidimas 700m ledo/sniego siena.

Kabinome virves, kurias nusiėmėme arba su išsisukančiu ledsriegiu, arba, kur daugiau sniego, paskutiniam nulipant su apatine sauga. Nuotykiškai prasidėjo, kai, bandant nusitraukti, pirmąją virvę, neišsisuko ledsriegis, kas sukėlė tam tikrą emocijų pliūpsnį ir Jurui teko lipti atgal sutvarkyti situacijos. Po to viskas vyko sklandžiau, ir iki palėkštėjimo apačioje pakabinome 13 virvių. Tiesa, paskutiniam besileidžiančiam apatinėje šlaito dalyje dar teko peršokti bergšrūdą. Po to ryšiais nusileidome iki ledyno išlėkštėjimo. Taip mes per 5 valandas numetėme 700 m aukščio ir paėję iki lygesnės vietos ant ledyno, prieš prasidedant ledokričiui, sustojome nakvynei, tikėdamiesi, kad

didžioji perėjos dalis jau įveikta. Įsivaizduojame save pasiilgtose vilnijančiose žaliose pievelėse, bei „girdime“ įžymiojo reliktinio beržynėlio Byrs slėnio apačioje sodriai žalių lapų šlamėjimą. Visa tai mūsų turėjo laukti kitos dienos popietę. Deja, kaip pasirodė, mūsų priešakyje dar laukė daug įdomių ir nenumatytų momentų.

Nuotrauka 19. Nusileidimo maršrutas nuo rytinės Byrs perėjos.

Kitą dieną susiruošėm gan anksti, nes iš vienos 2008 metų novosibirskiečių žygio ataskaitos žinojome, kad viršutinėje ledokričio dalyje mūsų laukia sunkus praėjimas. Pradžioje išžvalgėm dešinįjį ledyno kraštą, nes nuo perėjos atrodė matėsi įmanomas praėjimas, taip išvengiant leidimosi per patį ledokritį. Deja pradžioje daug žadantis praėjimas užsibaigė suspaudimu tarp ledo bokštų ir stačios sienos. Taigi pasileidome zigzaguodami palei kairįjį kraštą, kur bent jau pradžioje praėjimas buvo. Netrukus mes atsidūrėme ledo bokštų labirinte. Leistis tarp jų į 30- 50 m gylio ledo tarpeklius ir vėl iš jų lipti pagundos nebuvo. Vėl bokštų viršumi pasileidome į žvalgybą ieškoti įmanomo praėjimo. Nemažai paklaidžijus ir pašokinėjus (labai „smagu“ skristi virš ledinio chaoso apačioje), pavyko išpainioti labirintą iki vietos kur matėsi nusileidimas iki kairiojo ledyno borto, kuriame buvo viltis rasti normalų praėjimą. Pakabinam trumputę 10 m virvę ir dar nutiesiam 50 m turėklą su keletos metrų nusileidimu gale prie kairiojo ledyno borto. Viską praeiname gan operatyviai ir pusė dvylikos susirenkame ant kairiojo šlaito ir įsistebeilijame į apylygę ledyno dalį apačioje. Tiesa, ta apylygė dalis už poros kilometrų kažkaip įtartinai užsilenkia ir tolesnės perspektyvos nesimato. Nežiūrint to mūsų galvose dar garsiau sušlama berželiai ir sučiurlena skaidrūs upeliai. Tuo tarpu purviniais snieginiais šlaitais sėkmingai leidžiamės žemyn, šlaitai vėliau pereina į nuobiryną, kuris priveda prie ledinio skardžio. Tokios vietos nebuvo aprašyta prieš keturis metus rašytoje ataskaitoje. Tampa akivaizdu, kad reikės kabinti virves. Vieta apačioje išties nemaloni, purvini statūs lediniai šlaitai aplipę kartais nusiritančiais akmenimis ir siauras praėjimas per vidurį, į kurį tie akmenys ir nuslysta. Leistis į tokią kloaką labai nesinori. Kol visi stebi, kokiu dažniu ir kokio dydžio akmenys atakuoja kloaką, man tenka be kuprinės sulakstyti atgal aukštyn patikrinti apėjimo kelio. Grįžus likę komandos nariai informuoja, kad kloakos apšaudymas nėra toks baisus, kaip atrodė

pradžioje. Nusprendžiame leistis. Tam prireikia pakabinti pora virvučių, vieną tiesiai nuo ledinio skardžio ir kitą statesnėje vietoje jau pačioje kloakoje. Viską prabėgame sėkmingai ir įsivaizduojamų berželių žalumas pradeda užliūliuoti sąmonę.

Nuotrauka 20. Labirintu judame link kairiojo ledyno borto.

Toliau gan lygus ledynas, akivaizdžiai gigantiškų ledo griūčių pėdsakai, po kuriais vanduo išsigraužęs latakus. Čia galima rasti skylių, panašių į lavos tunelius, randamus prie ugnikalnių. Svarbiausia neužlipti ant labai plonos tunelio sienelės ir neprasmegti. Mes greitai pasileidžiame link išsiilgtųjų berželių. Pakeliui su pakylėta nuotaika pavalgome pietus, vis tik žygį baiginėjame su stipria 3B perėja. Po to nužingsniuojame iki lygios ledyno dalies pabaigos. Čia, pagal 2008 metų aprašymą turėtų būti vienas statesnis nusileidimas, toliau nesunkus perėjimas ledynu į kitą pusę, išlipimas į dešinę moreninę kišenę pilną čiobrelių ir kitų kvepiančių žolelių ir žemyn pas berželius. Palaviravę tarp plyšių, stabtelime apsidairyti, tačiau kažkaip lengvo nubėgimo žemyn iškart nesimato ir, apskritai, tolesnį slėnį užstoja suplyšinėjusi iškilusi ledyno dalis. Nebėda, Juras, Irmantas ir Laurynas išsivaikšto į skirtingas puses ieškoti nusileidimo, o aš popieriuose tikrinuosi, ar mūsų tikrai nelaukia dar kažkoks sunkus etapas, vis tik berželiai laukia, o be to iki slėnio apačioje, iš kurio mus turėtų paimti visureigis ir vežti tiesiai į oro uostą, dar labai toli, o diena jau artėja prie pabaigos ir lieka tik dar viena žygio dienele. Galų gale ir aš nusprendžiu apsidairyti ir apeidamas arba peršokdamas plyšius stengiuosi pasiekti kuo aukštesnį ledyno tašką. Man beartėjant prie jo, pradeda atsiverti panorama. Tačiau vietoje to, kad tolesnis slėnis atsivertų prieš mane, jis po truputį atsiverinėja giliai po manimi. Jausmas toks, kad paskutiniaisiais laipteliais lipi į dangoraižio apžvalgos aikštelę ir pradeda matytis apačioje už poros šimtų metrų esančios detalės. Viskas labai stačiai sminga žemyn, ir akivaizdu, kad aš stoviu ant dramatiškai krentančio žemyn ledokričio viršaus. Čia aš ir suprantu, kad Byrs ledynas mūsų lengvai nepaleis, ir kad berželiams ir kitiems jų žaliesiems broliams mūsų teks palaukti ilgėliau.

Nuotrauka 21. Traversas kairiuoju ledyno nuobirynu

Pradžioje randame nulipimą į taip vadinamą rankliuftą, vietą tarp ledyno ir ledyno borto. Bet juo pavyksta nueiti labai netoli - prieiname vietą, kur viskas prasmenga po kojomis. Čia iš šono neblogai matosi pats ledokritis, kur penkiaaukščio namo dydžio ir didesni ledo bokštai pasvirę griūva vienas ant kito. Prieš ketverius metus kolegos iš Rusijos tikrai nesusidūrė su tokia situacija. Visame ledokirtyje jaučiasi labai daug įtampos, visi tie ledkalniai ir bokštai turėtų netrukus sugriūti ir kolegos dar po kelių metų (tikėsime, kad tokių bus) pamatys visai kitokį vaizdą. Nors šviesaus dienos laiko liko labai nedaug, mes zonduojame tiesioginio leidimosi pro ledinius bokštus variantą, o taip pat ir apėjimą kairiuoju uoliniu ledyno borto. Neaišku, kiek virvių pareikalautų ledimasis tiesiai žemyn, mes pabandymui pakabiname tik vieną. Man ja besileidžiant pasidaro akivaizdu, kad viskas per daug pavojingai apšaudoma krentančiais nuo ledokričio bokštų akmenimis. Nusprendžiame ropštis į ledyno bortą ir bandyti pasiekti moreninę kišenę. Tam pakabinam tris virves: vieną į viršų ir dvi traversu link kišenės. Einame visur su katėmis, kurios žymiai geriau nei batai kabinasi į vietomis kietą susigulėjusį nuobiryną. Kol mes traversuojame byrančius uolinius šlaitus, visiškai sutemsta, o mes vis dar ant 45 laipsnių stataus šlaito, kur negali per daug muistytis, kad nenuslystum. Įsižiebiame prožektorius ant šalmų ir jau be virvių vorele traversuojam šlaitu toliau į kairę tikėdamiesi palėkštėjimo, kurį galų gale prieiname. Visi labai ištroškę, ir guodžia viltis, kad kol buvo šviesu toli apačioje atrodė matėsi balkšva bala ledyno kišenėje, vadinasi, turėtų būti vandens.

Patraukiam šlaitais tiesiai žemyn, dulka ir mūsų burnos visai perdžiūna. Dėl nuovargio reikia atidžiai žiūrėti, kur statai kojas, kad jų neišsisuktum ir nenusiverstum kūlversčiais žemyn. Prožektoriai kažkaip neskuba nušviesti blizgančio vandens, bet mes judame tolyn. Galų gale kažkas

Nuotrauka 22. Blizgus smėlis, iš tolo atrodeš kaip vandens upeliai.

pradedama baltuoti. Deja, kas iš viršaus atrodė, kaip balkšva bala, pasirodo beesanti plokščia vieta, pilna balto dulkančio smėlio. Dar juo paeiname, kol mums prieš nosį pasibaigia ir pati ledyno kišenė. Tamsoje leistas ant ledyno nesinori, nes neaišku, kas ten laukia. Nusprendžiame stoti čia pat. Besileisdami matėme kiek blizgančius akmenis, ir, ten suvaikščioję, randame pilko drumzlino vandens. Vandens purvinumui paslėpti, verdamės kakavą. Aišku, čia nėra berželių ar net žolytės, bet yra vieta poilsiui ir šiek tiek murzino vandens atsigavimui. Pagaliau po 20 virvių ir labai intesyvios dienos pilnos įtampos ir įspūdžių sustojame nusenūsti. Rytoj bus ir žolės, ir berželių ir ... daug kilometrų.

Donatas